

DE STAD EN MENSELIJKE AANDACHT

Eugene T. Gendlin Ph.D.

Vertaling van *The town and human attention*, versie van 2010, bewerkt door Eugene T. Gendlin, beschikbaar op http://www.focusing.org/gendlin/docs/gol_2180.html

Vertaald door Lara Peumans en Frans Depestele, december 2010

Ik wil zeggen dat we ons in het midden of het begin van een heus gigantische ontwikkeling van de mensheid bevinden. Voor een deel wil ik de volgende boodschap geven: "Laat je niet ontmoedigen". In de bevolking wereldwijd vond er een ongelooflijke ontwikkeling plaats in mijn tijd, die al een beetje langer duurt dan jouw tijd maar ook niet zo veel. In een dorp waar je nog nooit van gehoord hebt, ergens in noordelijk Ghana, gaat nu een kind op zaterdag naar de film, kijkt het de hele week tv en weet het alles wat er gebeurt. En dat is een enorme menselijke ontwikkeling. De helft van de wereld is alfabeet, maar zelfs op plaatsen waar analfabetisme heerst, is er een enorm bewustzijn dat een massa mensen veel meer gelijk en veel meer ontwikkeld geworden is. Dat is het eerste wat ik wil zeggen.

Ten tweede is er een kleinschaligere ontwikkeling van nog steeds miljoenen mensen die nu psychologisch meer ontwikkeld zijn. Niet alleen in het westen of in Japan, maar op vele plaatsen. Ik bedoel het volgende: je zit op de bus en de vrouw achter je zegt tegen haar vriendin: "Ik ben zijn moeder niet!" (bijvoorbeeld). En dan realiseer je je dat er een niveau van psychologische verfijning gekomen is, zeker niet bij de meerderheid, niet bij de mensenmassa, maar toch bij een behoorlijk aantal van honderd miljoen mensen of zo, die zich bewust zijn van al deze zaken en dichter komen bij het centrum! Daar vinden we al die zogenaamde 'methodes' die als het ware onze 'buren' zijn. Verscheidene honderden van deze methodes, waar je van minstens een tiental gehoord hebt. Je weet wat ik bedoel: er zijn allerlei soorten trainingen, in 'geweldloze communicatie', en in dialoog, en in een hele reeks van deze zaken die plaatsvinden, en die mensen brengen tot een veel grotere psychologische verfijning, dan dat eerste punt dat ik aangehaald heb en dat wereldwijd is. Dit is een zekere minderheid, ik hoop een creatieve minderheid.

Voor mij is het te vergelijken met de aanzienlijk grote verandering die zo'n 300 tot 400 jaar geleden tussen landbouw en industrie gebeurde. De hoofdactiviteit van de mensen verschoof toen van landbouw naar industrie. Vroeger gebruikte de landbouw 99,9% van de mensen om voedsel te kweken. Er waren toen weinig mensen die konden doorgeven wat wij geschiedenis noemen. Als we terugblikken en niets van al deze mensen vernemen, is dat omwille van het zogenaamde boerenfolk. En dan kwam er een verandering. Slechts een klein percentage moest nog aan landbouw doen; nu spreken we over zo'n 5% van de wereldbevolking. 95% van de bevolking was hiervan bevrijd en kon dat andere ding gaan doen, dat nieuwe ding. Wat was dat nieuwe ding dan? Het was industrie, handel en financiën, dat soort dingen.

Toen de wereld veranderde, bracht dat voor het individu zowel inwendige als uitwendige veranderingen. Deze splitsing tussen innerlijk en uiterlijk moeten we overbruggen. De splitsing tussen mens en maatschappij, tussen jezelf vinden en dialoog, dat zijn zaken die je

niet kan opsplitsen. Vroeger was er geen splitsing tussen de uitwendige condities en het individu; nu ze zijn allebei veranderd.

Met de opkomst van de industrie is alles veranderd. De man ging werken in de fabriek, de vrouw bleef de hele dag thuis en het kind ging naar school. De vrouw ging haar vriendinnen opzoeken en ze zagen allen verschillende mensen. De mensen die de man in de fabriek ontmoette, waren niet de ouders van de kinderen die met zijn kind naar school gingen. En er was geen verband met de vriendinnen van de vrouw in de stad. Hierdoor werd alles opgesplitst en maakte alle levenscondities anders.

Sommige mensen beweren dat externe veranderingen bepalend waren voor de verandering die de mensen doormaakten. Maar dat gaat ook op in de andere richting. Er was een menselijke ontwikkeling nodig om machines te kunnen bedienen. Ze moesten leren instructies te lezen; ze moesten leren zorgvuldig met krachtige machines om te gaan; ze moesten leren om acht uur 's morgens present te zijn, omdat de hele fabriek slechts draaide als iedereen aanwezig was. Want ze werken aan de lopende band en als twee makkers ontbreken, stopt de hele zaak. Dus moest iedereen een horloge kopen, iedereen moest getallen leren. Er was een enorme menselijke ontwikkeling, zowel inwendig als uitwendig.

En het gebeurt nu opnieuw. Want nu volstaat het voor 5% van de bevolking om industrie te bedrijven en te produceren. Alles wordt nu dus in China gemaakt. En wij doen iets anders. Wat doen wij dan in hemelsnaam? Wat is dat nieuwe product?

Welnu, tot hiertoe ben ik zeker dat ik juist ben. Vanaf hier zullen we zien. Ik denk dat het nieuwe product de naam '**intermenselijke aandacht**' draagt. Ik denk dat mensen in ontwikkelde landen zich bezighouden met aandacht schenken aan elkaar. Sommigen noemen dat de dienstensector. Anderen noemen het de zakenwereld. Meestal bestaat het uit de hele dag vergaderen en elkaar mails schrijven.

Nu zijn we nog steeds in een fase. Er is een tekenende fase die lang duurde toen het maatschappelijk systeem nog steeds agrarisch was, ook al was de hoofdactiviteit niet langer landbouw. En daar waren vele revoluties voor nodig om daar uit te geraken. Als mensen producten wilden verscheppen van de haven van Marseille - aan de Middellandse Zee - tot in Parijs, dan moesten ze 20 verschillende grondbezitters tol betalen over heel het traject. Ze moesten telkens stoppen en al deze zaken regelen omdat de sociale verhoudingen van de mensen met elkaar nog steeds van de agrarisch tijd waren, alhoewel de werkelijke situatie helemaal niet meer agrarisch was.

Nu zeg ik je dat we momenteel in een analoge situatie zitten. We rijden op de snelweg en elke ochtend om 8u30 staan we in de file. Maar we hoeven niet eens om 9u aan te komen op het werk, want er is geen lopende band meer. We kunnen in onze pyjama blijven zitten om die mails te schrijven. Uiteraard moeten we naar vergaderingen, maar meestal zijn die ook nutteloos. Dus we zitten vast in het sociale systeem van de vorige fase. Therapeuten factureren per uur, net zoals de hele industrie die per arbeidsuur werkt. De boerderij doet dat natuurlijk niet. Daar tel je de uren niet. Daar doe je dit in de winter, dat in de lente, en dat andere ding in de zomer. Maar de industriële maatschappij moet alles cijfermatig beheersen, de tijd, het geld, de beurs, de arbeid, en al die zaken meer.

En daar bevinden we ons nog steeds in. Wij verkopen menselijke aandacht per uur, therapie genaamd. Dat is belachelijk. Maar dat is het systeem waar we in zitten. Eigenlijk ben je niet

vervangbaar. Het gaat niet om de uren, het gaat om *jou* waar de persoon naartoe komt. En ga je met verlof, dan zeg je: “Wel, de volgende vier weken kan je dokter X raadplegen.” Dat is belachelijk. Dokter X kan jou niet vervangen. Maar zo gaat het in geval van nood. We zitten nog steeds in de oude systemen en dat zal nog een hele tijd zo blijven.

Terugblikkend op de geschiedenis zeg ik: “Wat deden de nieuwe mensen?” *Wij* zijn nu de nieuwe mensen, maar wat deden ze toen?

Allereerst leefden ze in steden. De andere mensen leefden op het platteland. Ik wil graag een nieuwe term introduceren en ons '**de stad**' noemen. Daarmee bedoel ik alle nieuwe methodes, niet alleen focussen. Alle nieuwe methodes, alle psychologische verfijning, alle interactionele training, alle therapie, al deze zaken behoren tot **de stad**. En we moeten er ons van bewust worden dat we een nieuw product creëren. En dat product is **menselijke aandacht**. En dat product is vandaag niet erg goed. Nu is die aandacht meestal niet geweldig.

Maar er is een interessant fenomeen aan de gang. In de middeleeuwen waren de stedelingen belangrijk voor de landeigenaars. De hertog of de eigenaar van de hele provincie had de steden nodig. Dus gaf hij de stad een charter. Volgens dat charter had je bepaalde rechten als stad. Dat waren erg belangrijke rechten want als de lijfeigenen, die het bezit van de landeigenaars waren, wegliepen van het platteland naar de stad, kon de landeigenaar niet naar de stad gaan om ze terug te halen. Dat was zeer belangrijk voor de groei van de steden; ze hadden namelijk bepaalde rechten. Maar waarom had de landeigenaar de stad nodig? Hij had de stad nodig omdat de stad een handelscentrum was. Als hij iets nodig had dat hij zelf niet kon produceren, was hij afhankelijk van de stad. De stad verschaftte hem wijn en kruiden, zijde, sieraden, en allerhande dingen die hij dacht nodig te hebben. Dus tolereerde hij de stad. Volg je mij?

Vandaag kijkt de zakenwereld naar deze nieuwe **stad** om te leren hoe ze aandacht moeten schenken. En dat zet zich verder. Het is welbekend in de zakenwereld dat meer dan de helft van de fouten die er voorkomen te maken hebben met een falen in intermenselijke relaties. Dergelijke fouten zijn het resultaat van het niet weten hoe je op een correcte manier menselijke aandacht aan elkaar geeft. Ik kan je daar verhalen over vertellen, maar ik denk dat iedereen wel zulke verhalen kent. Mensen weten dat ze dit nu nodig hebben. Ze moeten de kwaliteit verbeteren van het soort intermenselijke aandacht die ze anderen kunnen geven.

Volgens mij bestaan er drie echt belangrijke ontwikkelingen, de éne binnen de andere. Er is de brede ontwikkeling van de menselijke soort; wat vroeger slechts voor een hele, hele, kleine, kleine minderheid was weggelegd, is nu beschikbaar voor iedereen. Dat betreft televisie, internet ook sinds kort, en vroeger was dat zo met de radio. Zo'n 40 jaar geleden hadden alle Chinese boeren radiootjes bij zich. Ze hadden die natuurlijk omdat de centrale regering hen zo wilde controleren. Maar intussen hebben ze zich ontwikkeld, ze leerden over hun hele leefwereld. En vanaf dan is die boer niet meer wat hij vroeger was. Jij en ik zijn ook die boeren.

Er is dus deze brede ontwikkeling; en daarbinnen vinden we wat ik **de stad** noem. Dat zijn die bijzondere mensen die gespecialiseerd zijn in aandacht, in het verhogen van de kwaliteit van de aandacht. En daarbinnen bevindt zich volgens mij focussen, wij dus.

Uiteraard maak ik nu van ons het centrum, maar dat is een menselijke geneigdheid. Je zou het kunnen bekijken vanuit een ander oogpunt. Maar ik denk dat we ook dan de kwaliteit van het product naar een compleet nieuw niveau tillen.

Ik heb een prachtig citaat van Afghanistan. Ik denk dat het werk dat daar verricht wordt momenteel tot het meest waardevolle behoort. Wil je alsjeblieft als je tijd hebt op de website "Afghanistan" aanklikken (op de www.focusing.org website: <http://www.focusing.org/afghan.asp>). Je vindt er drie verslagen vanuit Afghanistan en er bestaan er nog meer die toegestuurd worden. Ik wil jullie het volgende citaat voorlezen.

Het gaat over een dorpsvrouw uit Afghanistan en het gaat over wat ze zei na een workshop of een sessie (want we leren daar focussen aan gewone mensen, niet aan therapeuten). Ze zei: "Ik ging naar huis en ik luisterde naar mijn zieke oom en hij bracht mij al zijn medicijnen mee. En ik luisterde naar hem. Hij was erg blij en stortte zijn hart uit."

Er is dus iets dat wij naar het middelpunt brengen van deze hele ontwikkeling – iets dat recht binnenkomt. Er is geen enkele vorm van training of gecompliceerdheid voor nodig. Het is alsof zij dit geleerd heeft, naar huis ging en dit gewoon deed. Het werkte onmiddellijk.

De mensen die op dit moment aan de macht zijn – en er zijn uiteraard verschillende mensen aan de macht in verschillende regimes over de wereld – die hebben dit nog niet. Zij moeten de meer algemene dingen nog leren van **de stad**, meer bepaald hoe ze moeten interageren en dat soort zaken. Dat hebben zij nu nog niet.

In mijn land is de oorlogspartij momenteel aan de macht. Maar zij weten niet wat ze werkelijk doen, want op de eerste plaats hebben ze vergaderingen. Als je nagaat wat ze doen, ze overpeinzen, ze plannen, ze doen wat management altijd doet. Namelijk ze draaien rond de categorieën die er zijn en ze beheren alleen wat in deze categorieën past. Dat is zoiets als 'zullen we oorlog gaan voeren met Iran of niet?'. Ofwel steunen we zo'n regering en zo'n plaats of niet. De keuzes die ze hebben wanneer zij plannen maken zijn op voorhand al in een dusdanige vorm versneden dat de situatie niet opgelost kan worden. Er is deze gigantische ontwikkeling van mensen over de hele wereld, maar dat weten zij niet. Ze hebben geen manier ontwikkeld om hierover na te denken. Ze bombarderen nog steeds boeren en ze begrijpen niet dat ze eigenlijk mensen zoals zichzelf bombarderen. Daar bestaat nog geen categorie voor. Maar wij zullen hen een categorie aanreiken. Nietwaar?

Je kunt dus vooruitblikken naar de tijd dat dingen veel beter zullen worden dan nu. Laat je niet ontmoedigen. Want als je nu naar het management kijkt, zowel in de politiek als in de zakenwereld, dan zie je dat ze dat nu willen leren. Het is bekend dat er daar iets ontbreekt. Bijvoorbeeld, ik lees artikels in de zakenpers die zeggen dat de zaken niet langer altijd repeteerbaar zijn en je dus niet routinematig tewerk kunt gaan. Ze willen nu in kleine groepen werken. Wel, God help ons. Ze willen nu kleine groepen omdat je die zaken niet meer hiërarchisch kunt sturen zoals tot nu toe het geval was. Ze zeggen allen dat er iets ontbreekt. En uiteraard, er ontbreekt iets. Ze weten niet eens hoe ze met elkaar moeten omgaan, laat staan met deze hele ontwikkeling. Maar het komt. En het komt veel sneller dan dat dingen in het verleden gewoonlijk tot stand kwamen. Het zal dus verdergaan zelfs tijdens jouw leven. Toen ik pas begon, was ik een erg vreemde persoon. En ik ben nooit echt veranderd maar de wereld is intussen erg veranderd. En nu ben ik veel minder vreemd dan vroeger. En dat gaat met jou ook gebeuren.

Toch is er iets moeilijks dat ik wil aanhalen. Deze **stad** waarover ik spreek, is zich niet bewust van zichzelf. Wij zijn ons ervan bewust dat we deze materie aanleren en we leren het aan iedereen die ernaar luistert dus ... leer het aan dorpen, leer het aan management, het maakt niet uit, leer het aan iedereen. Wij doen dit prima, maar we zijn nog niet bewust, ook niet van elkaar, als **de stad**. Zoals wanneer ik zeg: "Leer zoveel mogelijk andere dingen, doe alsjeblieft niet alleen focussen", dan heb ik het dus over **de stad**. We bestaan nog steeds uit al deze entiteiten. Als je enkel mijn ding leert, is het nooit waar. Je hebt nog vijf andere dingen nodig.

Maar als we ons ervan bewust zouden zijn dat we een nieuw soort product produceren, dan gaat er een andere wereld open. En het is een veel betere wereld die open gaat waar mensen bewust zijn van elkaar als mensen. Alles zal anders zijn. En dat is reeds bezig. Maar het verandert niet in die mate snel genoeg dat je je nu goed voelt als je de krant leest. En toch raad ik je aan de krant te lezen. Heel wat mensen uit de focusgemeenschap die ik ken lezen de krant niet meer omdat het te veel pijn doet. En omdat ze er toch niets aan kunnen doen.

Maar er is iets rond helder denken waarnaar ik wil verwijzen en dan ben ik klaar.

Mijn collega's aan de Universiteit van Chicago – grote intellectuelen - menen allemaal dat ze niet kunnen denken over economie. Want economie is een soort wetenschap die ze niet begrijpen maar wel respecteren. Het bestaat uit computermodellen, curven en grafieken en allerhande zaken die ze niet begrijpen. En dus schakelt economie zichzelf uit. En als je dan een gesprek aanknoopt met iemand die ermee te maken heeft, dan ontdek je dat ze geen flauw idee hebben waarmee ze bezig zijn. Ze stellen een computerproduct of computermodel samen dat zal doen wat zij willen. En dat is dan meestal winsten voor banken genereren of zoiets. En zelfs dat werkt niet eens, of maar in bepaalde mate.

Mijn punt is dat als ze je zeggen dat belastingverlaging meer bedrijfsactiviteit en jobs zal genereren, dat ze liegen. Ze liegen al meer dan dertig jaar hierover. En sommigen onder hen weten dat ze liegen, anderen niet. Maar *jij* kunt denken, niet economische computermodellen, laat die over aan de mensen die die willen. Maar jij kunt denken over het feit dat als je alle diensten afschaft, als je geld van mensen afneemt, als je het bedrijf herstructureert en elke dag 30.000 mensen ontslaat, dat mensen dan niet zo veel meer kunnen kopen als voorheen. Laat staan dat ze meer zouden kunnen kopen. En dan willen ze jou doen geloven dat als je de belastingen verlaagt, de rijken geld zullen investeren en jobs creëren. Je weet bij voorbaat dat dat niet waar kan zijn. Dat is heel simpel. Nu, als dat economie is, hoef je er niet bang van te zijn. Of geef het een andere benaming. Maar je moet in staat zijn om helder hierover te denken en het niet op te geven omdat je er toch niets aan kunt verhelpen. Het is momenteel belangrijk om je dat te realiseren.

De Verenigde Staten hebben druk uitgeoefend op Japan en Zuid-Korea om hun markt te openen zodat privépersonen alles kunnen opkopen en de winsten eruit halen zonder het land op te bouwen. Ze hebben zich hiertegen verzet. Is dat niet geweldig?

Ze zijn slim geweest. Ze hebben zich verzet. Ze hebben gezegd, nee, wij hebben ons eigen model en wij bouwen ons eigen land op. En dus heb je in Zuid-Korea al die flatgebouwen. In Zuid-Korea is niemand dakloos omdat ze Japan hebben nagebootst. En in Japan is dat zo al sinds honderd jaar of zo, misschien wel langer. Ze bouwen hun land op.

Dus ja, mensen worden ongelooflijk rijk maar intussen is er ook een regering. Zoals ze in Zuid-Korea zeggen dat zakenmensen eender doen wat ze willen, ga gewoon aan de slag, doe wat je wil, wij zullen je ondersteunen. Maar als je geld uit het land zendt, ga je de gevangenis in. Dat is een zeer interessant en succesrijk economisch model. Je zal er uiteraard niets over lezen in de Amerikaanse krant want de Amerikaanse krant is alleen voorstander om alles open te maken zodat de individuele investeerders erover kunnen beschikken en niemand iets opbouwt voor een ander.

Maar dat gaat veranderen. Het gaat veranderen want we kunnen de mensen niet blijven bestoken met dingen die ze toch niet meer doen. Er is een proces van verandering op gang gekomen. Hier bestaan nog geen categorieën voor. De beleidsmakers kunnen er dus nog niet over nadenken. Maar dat komt nog. Ze denken al na over het feit dat het nu niet werkt. En dat is een groot voordeel.

De reden waarom je geen krant wilt lezen is een hele goede reden. Deels krijg je er alleen maar een slecht gevoel van, deels kan je er toch niets aan doen. Bovendien is het ook nog heel saai. Want alles is opgedeeld in pro en contra kwesties. En beide kanten zijn altijd fout. Ofwel steun je de moeder en geef je niets om het kind, ofwel steun je het kind en geef je niets om de moeder. Maar waarom zou ik moeten kiezen? Ofwel ben je voorstander om de hopeloze oorlog voort te zetten, ofwel ben je voorstander om iedereen naar huis te sturen en onszelf enorm in verlegenheid te brengen. Word ik verondersteld om te stemmen voor het ene of het andere? Welnu, dan nog liever dat ze naar huis komen als ik enkel tussen deze twee opties kan kiezen. Maar mijn punt is: als we de kijk op deze opties verbreden, dan komt er iets tot stand dat beter past. Een werkelijke situatie is nooit alleen maar zoals we ze geconceptualiseerd hebben.

Maar in de V.S.-beleidsvorming zitten de mensen die denken aan de basis. Op de tijd dat hun ideeën de top bereiken, blijven alleen de voorgeprogrammeerde opties over.

Bijvoorbeeld, diensten geven aan mensen waarvan de regering volledig gefaald heeft. Dat is bijna de hele Islamitische wereld. De enige diensten voor de mensen, de enige ziekenhuizen, de enige scholen, de enige kleding, de enige voeding, wordt verdeeld door de mensen die proberen mensen tegen het Westen op te zetten. Welnu, zolang zij de enigen zijn, kun je hen niet verwijten. Je kunt mensen niet verwijten dat ze dat steunen. Maar er zou wellicht een andere manier kunnen zijn om hen kleding en scholen te verschaffen. Maar nu breng ik je in verwarring want je weet niet dat dat reeds gebeurt.

Het is zoals wanneer je de krant leest, je moet die kleine artikels af en toe eens eruit pikken. Dan zeg je "oh, is dat waar, gebeurt dat echt?" Dan moet je het onthouden want ze zullen het nooit meer vermelden.

Het punt dat ik probeer te schetsen is dat je bij voorbaat weet dat beide kanten verkeerd zijn vanuit de manier waarop de problemen worden opgedeeld. Ofwel wil je al *deze* mensen doden, ofwel wil je al *die* mensen doden. En dan vragen ze je nog om te kiezen.

Dus weg ermee. Dan moet je jezelf toelaten om er zelf over te denken. Je moet zeggen: "Houdt het wel steek dat als we belastingen verlagen er meer investeringen uit voortvloeien?" Natuurlijk niet. En hetzelfde met ieder ander probleem. Je zal moeten zeggen: "Wel, ik heb nog niets gehoord dat steek houdt of iets dat ik kan kiezen".

De laatste methode die we ontwikkeld hebben is TAE, dat mensen aanleert dat je werkelijk nieuw kunt denken. *Jij* kunt dat! Op school hebben we geleerd dat we dat niet kunnen. We worden niet verondersteld om nieuw over dingen na te denken. We worden verondersteld twintig concepten te leren en deze voortdurend te herschikken. Dat is de enige manier om goede cijfers te behalen, dus oké, we leren hoe we dat kunnen doen. We kunnen dat. Maar dat is niet zo interessant.

Denken is iets anders. Denken is zoals focussen. Het enige verschil is dat we bij focussen altijd spreken over een specifieke situatie, terwijl we bij denken zouden zeggen: “Wel, wat is er verkeerd met dit probleem dat ik ofwel verondersteld word om dit te doen ofwel verondersteld word om dat te doen? Dat kan zo niet zijn. Waarom voel ik dat het zo niet kan zijn?” Dan heb je al iets bereikt. Als je jezelf toelaat om dat in taal om te zetten, dan krijg je verschillende delen uit-een-gelegd. Je zegt: “Oh kijk, ik heb nu vijf dingen waar ik voordien alleen een ‘euh?’ had. Nu heb ik vijf dingen, laat me ze even oplijsten: 1, 2, 3, 4, 5 ... Oh, daar is het zesde. Wel, hoe zouden deze dingen kunnen samengaan?” En daarmee hebben we voor mensen een manier om te kunnen denken.

En uiteraard wil niet iedereen denken. Dat is prima. TAE dient niet alleen om te denken. TAE dient ook om mensen zichzelf iets te laten horen zeggen dat ze willen zeggen. We hebben zo vaak moeite om iets te zeggen omdat er, als het nieuw is, geen standaard zinnen of categorieën voor zijn. En het is met categorieën dat ik zou willen eindigen. Dan wil ik terugkomen waarmee ik begonnen ben.

Deze hele filosofie kan je toelaten je te realiseren – en dit vraagt maar enkele momenten van je - dat eender waar je om geeft – realiteit, mensen, jezelf, je kind, eender wat – dat dit niet komt in categorieën. Gelukkig maar. Het komt niet in afzonderlijke delen, zo komt het niet. Dus hoef je niet bij de categorieën te blijven die ze je geven. In feite kun je niet bij de categorieën blijven die ze je hoe dan ook geven. Maar daar is het dat ik je vraag niet te snel op te geven, want de dingen zijn aan het veranderen, en de dingen zijn heel interessant en je kunt erover denken als je niet vervalt in “economie” of “neurologie” of dergelijke dingen. Dan word je je ervan bewust dat de mensen die aan de leiding staan nog steeds in categorieën denken. Geen wonder dus dat de zaken niet zo goed gaan.

Dat is alles. Dank u.

© Eugene T. Gendlin